УДК 378.1:811.111

Ольга Ванівська, *кандидат філологічних наук,*
доцент, завідувач кафедри української та іноземних мов
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
Дося Дубровська, *кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов*
Львівського торговельно-економічного університету

СТРАТЕГІЧНА ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ЛІНГВОМЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: МЕТАКОГНІТИВНИЙ, ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ТА ІНТЕГРОВАНИЙ ПІДХОДИ

У статті розглянуто проблему формування стратегічної іншомовної компетентності з точки зору метакогнітивного, диференційованого та інтегрованого підходів. Детально описано комунікативні стратегії, які є складовими стратегічної іншомовної компетентності, котрі виникають під час продукування мовлення. Проаналізовано і представлено важливі думки, а також дослідження цієї проблематики провідними вітчизняними і зарубіжними науковцями. На основі детально проведеного дослідження викладено власні думки з цього приводу.

Ключові слова: *диференційований підхід, інтегрований підхід, компетентність, комунікативна стратегія (КС), метакогнітивний підхід, стратегічна іншомовна компетентність (СІК), стратегія.*
Літ. 15.

Ольга Ванивская, *кандидат филологических наук, доцент,*
заведующая кафедрой украинского и иностранных языков
Львовского регионального института государственного управления
Национальной академии государственного управления при Президенте Украины
Дося Дубравская, *кандидат психологических наук, доцент кафедры иностранных языков*
Львовского торгово-экономического университета

СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ИНОЯЗЫЧНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК ПРЕДМЕТ ЛИНГВОМЕТОДИЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ: МЕТАКОГНИТИВНЫЙ, ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫЙ И ИНТЕГРИРОВАННЫЙ ПОДХОДЫ

В статье рассмотрена проблема формирования стратегической иноязычной компетентности с точки зрения метакогнитивного, дифференциального и интегрированного подходов. Подробно описано коммуникативные стратегии, которые являются составными стратегической иноязычной компетентности, которые возникают во время продуцирования речи. Проанализированы и представлены важные мысли, а также исследования этой проблематики ведущими отечественными и зарубежными учеными. На основе детально проведенного исследования изложены собственные мысли по этому поводу.

Ключевые слова: *диффенциальный подход, интегрированный подход, компетентность, коммуникативная стратегия (КС), метакогнитивный подход, стратегическая иноязычная компетентность (СИК), стратегия.*

Olha Vanivska, *Ph.D. (Philology), Associate Professor,*
Head of Ukrainian and Foreign Languages Department Lviv Regional Institute of Public Administration
National Academy of Public Administration under the President of Ukraine
Dosya Dubrovska, *Ph.D.(Psychology), Associate Professor of Foreign Languages Department*
Lviv University of Trade and Economics

THE STRATEGIC FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE AS A SUBJECT OF LINGUISTIC AND METHODICAL RESEARCHES: THE METACOGNITIVE, DIFFERENTIAL AND INTEGRATED APPROACHES

In recent years,the anthropocentric approach and the acquisition and mastery of languages have become dominant in linguistic science and is being considered through the prism of the individual, the problem of formation of strategic foreign language competence (hereinafter – SFLC) has become especially topical. The analysis of numerous scientific papers made it possible to highlight six approaches to understanding the strategic competence in lingual-methodological discourse. The authors focus more on metacognitive, differential and integrated approaches, present the ideas of famous domestic and foreign scholars, as well as the own conclusions

© О. Ванівська, Д. Дубровська, 2017

regarding the issue. The purpose of the article is to reveal the phenomenon of SFLC in terms of metacognitive, differential and integrated approaches. Representatives of the metacognitive approach to the understanding of SFLC consider it only as a speech planning process without implementation. The authors distinguish the concept of strategic and discursive competencies, respectively, as a process of planning and implementation of speech. The authors consider such an understanding of SFLC unreasonable, since communicative strategies without their implementation into communicative acts have no right to exist. Proponents of differential understanding of SFLC consider discursive (communicative-pragmatic), strategic, compensatory and educational competence, giving each of them the status of a separate one. The authors declare that one should not accept such crushing of competencies. More and more scholars are inclined to understand SFLC integrally – in a combination of compensatory, educational, and communicative-pragmatic aspects. The integrated approach is the most acceptable in the sense of SFLC, because it considers in the complex of compensatory, communicative-pragmatic and educational actions, the most deeply reveals the essence of strategic foreign language competence, corresponds to the processes of perception and generation of speech, as well as teaching of a foreign language.

Keywords: *the differential approach, the integrated approach, a competence, communicative strategy (CS), metacognitive approach, strategic foreign language competence, a strategy.*

Постановка проблеми. Протягом останніх років, коли в лінгвістичній науці домінантним став антропоцентричний підхід і володіння та опанування мов стало розглядатися через призму особистості, проблема формування стратегічної іншомовної компетентності (СІК) набула особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз численних наукових праць дав можливість виділити шість підходів до розуміння стратегічної компетентності в лінгвометодичному дискурсі. Так, у наших попередніх публікаціях ми детально описували компенсаторний, комунікативно-прагматичний та навчально-діяльнісний підходи до формування стратегічної іншомовної компетентності [3; 4; 5]. У цій статті детальніше зупинимося на метакогнітивному, диференційованому та інтегрованому підходах, представимо думки таких відомих вітчизняних та зарубіжних науковців як Н. Щерба, І. Задорожна, М. Давер, Г. Кобишева, Н. Баранова, В. Жура, Л. Артамонова та інші [1; 2; 6; 7; 8; 10; 11; 15].

Метою статті є розкрити феномен стратегічної іншомовної компетентності (СІК) з точки зору метакогнітивного, диференційованого та інтегрованого підходів.

Виклад основного матеріалу. Представники *метакогнітивного* підходу до розуміння стратегічної іншомовної компетентності (далі – СІК) розглядають її лише як процес планування мовлення без реалізації. Вони розмежовують поняття стратегічної та дискурсивної компетентностей, відповідно, як процес планування та реалізації мовлення.

На думку Г. Кобишевої, стратегічна компетентність з дискурсивною корелюють як "здатність планувати у цілому певний вид діяльності" та здатність реалізовувати конкретну мовленнєву структуру (дискурсивна компетентність). Відтак, СІК дослідниця визначає як "практичну здатність, підготовленість до здійснення письмової мовленнєвої діяльності, побудову загального плану, вміння планування та реалізації даного виду діяльності"; дискурсивну компетентність визначає як "знання та вміння побудови адекватної досліджуваній культурі письмової мовленнєвої структури; здатність побудувати власну мовленнєву поведінку згідно з нормами культури носіїв мови, що вивчається" [11, 13].

СІК (разом з тактичною, жанровою та текстовою) як складову дискурсивної розглядають Н.О.Баранова, В.В.Жура: "Характерні риси професійної дискурсивної компетентності простежуються в усіх її складових і знаходять своє відображення в стратегії професійно-орієнтованого спілкування, які визначають тактику поведінки в ситуаціях даного типу спілкування" [2, 16; 8]. Під дискурсивною компетентністю Н.Баранова розуміє здатність сприймати й породжувати тексти різних жанрів відповідно до комунікативного наміру в межах певної ситуації професійно-орієнтованого спілкування; СІК розглядає як уміння суб'єкта чітко усвідомити свій комунікативний намір і спланувати комунікативну подію. Основними видами стратегій авторка виділяє компенсаторні, організаційні та риторичні [2, 101 – 105].

Таким чином, Н. Баранова до СІК відносить лише аспект планування комунікації, результативний аспект науковець вважає складовою дискурсивної компетентності. Ми вважаємо таке розуміння СІК невиправданим, оскільки КС без їх реалізації в комунікативні акти не мають права на існування.

Прихильником *диференційованого* розуміння СІК є Л. Артамонова, яка розглядає дискурсивну (комунікативно-прагматичну), стратегічну, компенсаторну та навчальну компетентності, надаючи кожній з них статус окремої.

Під поняттям дискурсивної компетентності

науковець розуміє знання специфіки письмових усних текстів різних жанрів і вміння продукувати такі тексти; під поняттям стратегічної – вміння планувати мовленнєву поведінку та передавати інформацію в аргументованих та логічно вибудуваних висловленнях, співвідносити мовленнєвий вчинок з конкретним змістовним висловлення; під компенсаторною – здатність компенсувати особливими невербальними засобами спілкування недостатність знання мови, а також мовленнєвого й соціального досвіду спілкування в іншомовному середовищі; навчальну – інтерпретує як здатність до самоосвіти і самовдосконалення, а також в задоволенні пізнавальних інтересів [1, 13].

На нашу думку, не варто схилятися до такого подрібнення компетентностей, адже воно не відображає реального процесу спілкування та навчання мови, унеможливлює планування змісту навчання та системи вправ, адже стратегічний аспект не знаходить вираження в дискурсивному.

Усе більше науковців схиляються до розуміння СІК *інтегровано* – у поєднанні компенсаторного, навчально-діяльнісного та комунікативно-прагматичного аспектів.

У "Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти" поняття "стратегії" фахівці розуміють у широкому значенні як "певним чином організовану, цілеспрямовану та керовану лінію поведінки, обрану індивідом для виконання завдання, яке він ставить собі сам, або з яким він стикається". Стратегію розглядають а) стратегії виконання будь-якого завдання "як зв'язок між ресурсами того, хто навчається (компетентнотями), і тим, що він може з ними робити (види комунікативної діяльності)"; б) в аспекті навчання мови (диверсифікації та інтенсифікації); в) в аспекті здійснення мовленнєвої діяльності в усіх її видах. Відповідно до останнього пункту, стратегії визначають як "мовленнєві засоби, які користувач мовою застосовує для мобілізації та балансу своїх ресурсів, активізації вмінь та навичок, для того щоб задовольнити комунікативні потреби у певному контексті та успішно виконати поставлене завдання у найбільш зрозумілий або найбільш економний можливий спосіб залежно від його/її конкретної мети" [9, 57]. Компенсаторний і комунікативно-прагматичний аспекти фахівці-укладачі "Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти" розглядають інтегровано – як шлях до досягнення комунікативної мети. Аналіз рівнів володіння мовою (A1 → C2) показує поступовий перехід від стратегій компенсування до стратегій досягнення комунікативно-прагматичного ефекту.

Ідея поступового переходу від компенсаторних стратегій до комунікативно-прагматичних була розвинута у працях М.Давер. Дослідниця, зокрема, визначила, що на початковому етапі розвитку комунікативної компетентності білінгва домінують компенсаторні стратегії (використання міміки, жестів, повторів, мовної здогадки, інтернаціональних слів, парафраз тощо); згодом відбувається поступовий перехід від компенсаторних до комунікативних стратегій [7]. Ідея М. Давер, на наше переконання, змінює парадигму уявлень про СІК у дусі лінгвометодичних наукових пошуків. Адже СІК чи то в комунікативно-прагматичному, чи то в компенсаторному аспектах спрямована на те, щоб досягнути розуміння, певного ефекту від сказаного, визначених комунікативних цілей в продуктивному чи рецептивному мовленні шляхом використання найрізноманітніших вербальних і невербальних засобів. Погляди дослідниці відображають процес протікання спілкування залежно від тезауруса вторинної мовленнєвої особистості, рівня сформованості мовленнєвих навичок та вмінь на різних етапах навчання мови. Тим самим М. Давер показала взаємозв'язок компенсаторного та комунікативного-прагматичного аспектів СІК.

Ми поділяємо погляди науковця і вважаємо, що компенсаторні та дискурсивні стратегії є продуктом інтелектуально-комунікативної діяльності людини, мають спільну когнітивну природу – пошук оптимальних шляхів та способів реалізації комунікації, є стратегіями різного рівня залежно від здатності особистості користуватися мовою.

Методика формування стратегій комунікативного стилю в навчанні англійської мови студентів ВНЗ була розроблена М. Скурихіним. Дослідником було доведено, що формування комунікативного стилю доцільно здійснювати на основі певних стратегій, оскільки вони є формою реалізації категорії "стиль". З одного боку, це стратегії освоєння комунікативного стилю, а з іншого – мовленнєво-поведінкові стратегії. Стратегії освоєння комунікативного стилю – прийоми, якими користується студент для придбання знань (аналіз, синтез, інтерпретація) і які характеризують процес пізнання і вивчення мови. Мовленнєво-поведінкові стратегії передбачають взаємодію з носіями мови тих, хто навчаються: ці стратегії спрямовані на вироблення відповідного фону спілкування через побудову дискурсу і вибір мовних засобів. На цій основі дослідник виділяє 1) когнітивні стратегії орієнтовані на свідоме засвоєння різних видів знань (мовних,

інтеракційних, фонових, культурно-прагматичних), умінь встановлення кореляції між параметрами комунікативної поведінки; 2) контрастивні стратегії спрямовані на порівняння елементів комунікативного стилю в рідній і досліджуваній лінгвокультурах; 3) комунікативно-прагматичні стратегії передбачають визначення, розпізнавання намірів комунікантів, вибір і використання необхідних засобів для вираження власного наміру відповідно до ситуації та особливостей комунікативного стилю. Науковцем розроблено методику формування стратегій комунікативного стилю у студентів нелінгвістичних спеціальностей, яка охоплює зміст навчання стратегій комунікативного стилю (лінгвокультурний, психологічний і методологічний компоненти), етапи, принципи, методи, стратегії, прийоми, систему вправ (мисленнєвий, комунікативний і творчий модулі), критерії оцінки для визначення рівня сформованості стратегічного аспекту комунікативного стилю у студентів нелінгвстичного ВНЗ [13]. Отже, М. Скурихін зосередився, головним чином, на комунікативно-прагматичному аспекті СІК. Науковець організовує процес навчання КС на свідомій основі й розглядає комунікативно-стратегічний компонент у нерозривному зв'язку з навчальним.

Н.С. Щерба розглядає стратегічну (діяльнісну) компетентність як а) розвиток здатності учня ефективно і самостійно навчатися (формування основних загальнонавчальних умінь; розвиток практичних загальнопізнавальних, розвиток контрольно-оцінних умінь, вміння контролювати свій емоційний стан; розвиток вміння співпрацювати з учителем; засвоєння умінь користуватися основними стратегіями співпраці); б) розвиток здатності учня ефективно спілкуватися (засвоєння творчих вмінь та навичок; формування мотивації до спілкування; опанування основних комунікативних стратегій, що визначають мовленнєву діяльність та засвоєння умінь користуватися ними) [15].

С.Ю. Ніколаєва, оперуючи поняттям "навчально-стратегічна компететність" (володіння різними навчальними й комунікативними стратегіями та вміннями використовувати їх у процесі вивчення іноземної мови і в ситуаціях реального міжкультурного спілкування), обґрунтувала, що ця компетенція складається із двох компетенцій: навчальної і стратегічної: навчальна охоплює здатність учня користуватися раціональними прийомами розумової праці, стратегіями оволодіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурною і мовними компетентностями; стратегічна – здатність компенсувати у процесі спілкування недостатній рівень володіння іноземною мовою, а також здатність користуватися стратегіями міжкультурного спілкування [12, 15].

Ідеї С.Ю. Ніколаєвої знайшли розвиток у працях І.П. Задорожної, яка описала структуру та зміст навчально-стратегічної компетентності вчителів англійської мови. Науковець, зокрема, виділяє три групи стратегій: 1) навчальні стратегії: метакогнітивні (спрямовані на регулювання процесу навчання), когнітивні (пов'язані з виконанням певних завдань); 2) стратегії використання іноземної мови у різних видах мовленнєвої діяльності (стратегії використання мови під час "мовленнєвого породження та мовленнєвого відтворення"; під час "мовосприйняття"; інтерактивні стратегії); 3) комунікативні стратегії: компенсаторні (здогад, уникання, подолання обмеження в говорінні та письмі), соціальні (формулювання запитань з метою уточнення / корекції); співробітництво з іншими студентами (корекція, оцінювання, заохочення, обмін інформацією, обговорення, взаємонавчання); співробітництво з просунутими користувачами мови / носіями мови; емпатія (розвиток розуміння інших культур, усвідомлення думок, почуттів інших людей, надання інформації з власної ініціативи), афективні (стратегії зменшення хвилювання, стратегії самозаохочення, стратегії керування емоційним напруження) [10]. І.П. Задорожна визначила, якими стратегіями повинні оволодіти майбутні вчителі англійської мови залежно від року навчання (рівень бакалаврату).

М. Давер визначає СІК в навчальному та комунікативному аспектах – як здатність розробляти різні короткострокові або довгострокові плани з використання вербальних і невербальних засобів подолання труднощів у спілкуванні та вивченні/засвоєнні мови. СІК покликана вступати у дію щоразу, коли виникає необхідність пошуку рішень реально існуючих чи прогнозованих проблем у ході комунікативної або навчальної діяльності як на свідомому, так і на підсвідомому рівні [6, 25]. У складі СІК науковець виділяє навчальну, дискурсивну і компенсаторну субкомпетентності, відповідно навчальні й комунікативні стратегії. Навчальні стратегії – свідомі плани по подоланню труднощів і проблем у вивченні мови (стратегії пам'яті й когнітивні стратегії). Когнітивні стратегії – когнітивні операції, які повинні вироблятися суб'єктом самостійно відповідно до його когнітивного стилю та індивідуального стилю навчання та спілкування (повторення, переказ, використання різних

джерел інформації, допоміжних ресурсів, структурування, аналіз, застосування правил, виявлення закономірностей тощо). Комунікативні стратегії вчений визначає як потенційно свідомі плани щодо подолання труднощів у спілкуванні (стратегії компенсації і дискурсні стратегії). Стратегії компенсації, окрім подолання проблем під час спілкування, виконують навчальну функцію (наприклад, здогадування, зміна мовного коду синонімія тощо). Дискурсивні стратегії – стратегії досягнення практичної мети спілкування, механізм впливу на партнера через систему його релевантних психологічних параметрів, а також чинник, що сприяє синтезу різних жанрів дискурсу; плани подолання комунікативної проблеми у процесі досягнення комунікативної мети шляхом впливу на значущі особистісні параметри співрозмовника і маніпулювання відповідними структурами дискурсу. Формування стратегій компенсації припадає на початок навчання мови, а дискурсних стратегій – на просунутий етап [6, 20 – 24]. М. Давер наголосила на тому, що викладач має опиратися на індивідуальні стратегії навчання й спілкування кожного учня індивідуально; для навчання учнів в умовах мотиваційно-стратегічної технології особистісно-орієнтованого підходу розроблено етапи та прийоми стратегічної роботи: 1) активізація та розвиток навчальних стратегій на основі системи презентацій, тренувань та застосувань досліджуваних явищ; 2) розвиток комунікативних стратегій, компенсаторних і дискурсивних, на основі мікродіалогів і діалогів основного підручника; 3) розвиток навчальних, комунікативних і метакогнітивних стратегій в ході роботи з мікротекстом (на сприйняття зі слуху) та текстом підручника; 4) розвиток стратегічної компетенції в цілому в ході автономної роботи на завершальному етапі занять і під час позааудиторної роботи [6, 39]. В цілому, ми поділяємо думку вченого про те, що в складі СІК варто виділяти субкомпетентності, які відображають її зміст.

До *інтегрованого* визначення СІК – в поєднанні компенсаторного, навчального та мовленнєвого компонентів – підходить К.Г. Чикнаверова. Компенсаторний аспект, на думку дослідниці, спрямований на подолання труднощів для продовження спілкування; засвоєння правил спілкування і вмінь реалізувати їх на практиці. До компенсаторних належать навички здогадуватися про значення слів з контексту, граматичних форм за їх складом, функцією; правильно вибирати теми для спілкування; відновлювати спілкування у випадку збою (перефразувати, пояснити, уточнити); користуватися синонімами/антонімами; користуватися жестами, мімікою; вступати у спілкування, не боячись зробити помилку (компенсаторні вміння). Навчальний компонент складають уміння самостійно працювати з навчальними матеріалами, навички запам'ятовування мовного і мовленнєвого матеріалу; уміння здійснювати самоконтроль і взаємоконтроль; організовувати і планувати свій навчальний процес; користуватися довідковим апаратом; ділити інформацію на основну і другорядну. К.Г. Чикнаверова в контексті СІК визначає місце мовленнєвим стратегіям (зокрема, читання), а також виділяє субкомпетентність самостійності [14, 126–127]. На нашу думку, не варто виділяти цю субкомпетентність у межах СІК, оскільки самостійність є невід'ємним атрибутом усього процесу навчання мови в цілому та формування СІК зокрема.

Висновки. *Інтегрований підхід* є, на наше переконання, найбільш прийнятним у розумінні СІК, оскільки він розглядає її в комплексі компенсаторних, комунікативно-прагматичних та навчальних дій, найбільш глибоко розкриває сутність СІК, відповідає процесам сприйняття та породження мовлення, а також навчання іноземної мови. Для подальшого нашого дослідження ми обираємо саме інтегровану модель, яка охоплює компенсаторний, стратегічно-дискурсивний (метакогнітивна та дискурсивна складові) та навчально-діяльнісний компоненти. Визначаючи, услід за С.Ніколаєвою, компетентність як "набуту в процесі навчання інтегровану здатність особистості, яка складається із знань, навичок, умінь, досвіду, цінностей, ставлення тощо, які можуть комплексно реалізовуватися на практиці", вважаємо що означені компоненти мають усі якості компетентності (про це буде описано в наступних статтях). На основі зроблених висновків СІК визначаємо як систему навчально-діяльнісних, компенсаторних, метакогнітивних та мовленнєвих стратегій, необхідних для оволодіння та ефективного користування рецептивними та продуктивними видами мовленнєвої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артамонова Л. С. Подготовка студентов гуманитарных вузов к иноязычной профессиональной коммуникации: автореферат дис. ... кандидата педагогических наук: 13.00.08 / Артамонова Людмила Сергеевна. – М., 2008. – 24 с.

2. Баранова Н. А. Основы формирования дискурсивной компетенции студентов при

обучении иноязычному профессионально-ориентированному общению: диссертация ... кандидата педагогических наук: 13.00.08 / Баранова Наталья Александровна. – Санкт-Петербург, 2008. – 244 с.

3. Ванівська О. І. Стратегічна іншомовна компетентність як предмет лінгвометодичних досліджень: компенсаторний підхід // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psycology, IV (46), Issue: 97, 2016. – С. 56–60.

4. Ванівська О. І. Комунікативно-прагматичний підхід у формуванні стратегічної іншомовної компетентності // Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал. – Дрогобич. – №8 (139). – 2016. – С. 56 – 60.

5. Ванівська О. І. Стратегічна іншомовна компетентність як предмет лінгвометодичних досліджень: навчально-діяльнісний підхід // Імідж сучасного педагога. – Полтава. – №7 (166). – 2016. – С. 51–53.

6. Давер М. В. Мотивационно-стратегические аспекты личностно-ориентированного подхода к изучению русского языка как иностранного на начальном этапе: диссертация … доктора педагогических наук: 13.00.02 / Давер Маргарита Валентиновна;. – М., 2008. – 451 с.

7. Давер М. В. Формирование стратегической компетенции и развитие языковой личности билингва // Электронный журнал "Психологическая наука и образование". –2009. – № 3. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.psyedu.ru.

8. Жура В. В. Дискурсивная компетенция врача в устном медицинском общении: автореферат дис. ... доктора филологических наук: 10.02.19 / Жура Виктория Валентиновна. – Волгоград, 2008. – 40 с.

9. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

10. Задорожна І. П. Структура та зміст навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови / І. П. Задорожна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – 2013. – Вип. 22. – С. 125–133.

11. Кобышева А. С. Методика обучения письменной речи как компоненту межкультурной компетенции лингвиста-преподавателя: автореферат дис. ... кандидата педагогических наук: 13.00.02 / Кобышева Анна Сергеевна. – Ставрополь, 2009. – 25 с.

12. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / С.Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11–17 с.

13. Скурихин Н. А. Методика формирования стратегий коммуникативного стиля в обучении английскому языку студентов вуза: диссертация ... кандидата педагогических наук: 13.00.02 / Скурихин Николай Андреевич. – Нижний Новгород, 2012. – 173 с.

14. Чикнаверова Карине Григорьевна Развитие самостоятельности студентов бакалаврата как компонента стратегической коммуникативной компетенции // Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина. – 2012. – №1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-samostoyatelnosti-studentov-bakalavriata-kak-komponenta-strategicheskoy-kommunikativnoy-kompetentsii (дата обращения: 13.07.2016).

15. Щерба Н. С. Підготовка майбутнього вчителя до формування в учнів іншомовної стратегічної компетенції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Щерба Наталія Сергіївна. – Житомир, 2009. – 178 с.

REFERENCES

1. Artamonova, L. S. (2008). *Podhotovka studentov humanitarnykh vuzov k inoyazychnoi professionalnoi kommunikatsii* [Preparation of students of humanitarian universities to the foreign professional communication]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscov, 24 p. [in Russian].

2. Baranova, N. A. (2008). *Osnovy formirovaniya diskursivnoi kompetentsii studentov pri obuchenii inoyazychnomu professionalno-orientirovannomu obshcheniyu* [Fundamentals of the formation of the discursive competence of students in teaching foreign-language vocational-oriented communication]. *Candidate's thesis*. St. Petersburg, 244 p. [in Russian].

3. Vanivska, O. I. (2016). *Stratehichna inshomovna kompetentnist yak predmet lingvometodychnykh doslidzhen: kompensatornyi pidhid* [Strategic Foreign Language Competence as a Subject of Linguistic and Methodical Researches: Compensatory Approach]. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psycology, IV (46), issue 97, pp. 56–60. [in Ukrainian].

4. Vanivska, O. I. (2016). *Komunikatyvno-prahmatychnyi pidhid u formuvanni stratehichnoi inshomovnoi kompetentnosti* [Communicative and Pragmatic Approach in the Formation of Strategic Foreign Language Competence]. Youth and Market:

monthly scientific and pedagogical journal. Drohobych, no.8 (139), pp. 56–60. [in Ukrainian].

5. Vanivska, O. I. (2016). *Stratehichna inshomovna kompetentnist yak predmet lingvometodychnykh doslidzhen: navchalno-diyalnisnyi pidhid* [Strategic Foreign Language Competence as a Subject of Linguistic and Methodical Researches: Educational and Functional Approach]. Image of Modern Educator. Poltava, no.7 (166), pp. 51–53. [in Ukrainian].

6. Daver, M. V. (2008). *Motivatsionno-strategicheskiye aspekty lichnostno-oriyentirovannogo podhoda k izucheniyu russkogo yazyka kak inostrannogo na nachalnom etape* [Motivational-strategic aspects of the personality-oriented approach to the study of the Russian as a foreign language at the initial stage]. *Doctor's thesis.* Moscov, 451 p. [in Russian].

7. Daver, M. V. (2009). *Formirovaniye strategicheskoi kompetentsii i razvitiye yazykovoi lichnosti bilingva* [Formation of Strategic Competence and Development of Language Individuality of Bilingua]. E-journal "Psycological Science and Education", no.3, [Online]. www.psyedu.ru [in Russian].

8. Zhura, V. V. (2008). *Diskursivnaya kompetentsiya vracha v ustnom medicynskom obshchenii* [Discourse Competence of a Doctor in Oral Medical Communication]. *Extended abstract of Doctor's thesis.* Volgograd, 40 p. [in Russian].

9. Nikolayeva, S.Yu. (Ed.). (2003). *Zahalnoyevropeiski rekomendacii z movnoyi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia* [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. Kyiv: Lenvit, 273 p. [in Ukrainian].

10. Zadorozhna, I. P. (2013). *Struktura ta zmist navchalno-stratehichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv anhliiskoyi movy* [Structure and Content of the Educational and Strategic Competence of Future Teachers of English]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmentni zv'iazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky.* [Teaching languages at higher educational institutions at the present stage. Intersubject connections. Scientific researches. Experience. Researches]. Vol.22, pp.125–133. [in Ukrainian].

11. Kobysheva, A. S. (2009). *Metodica obucheniia pismennoi rechi kak komponentu mezhkulturnoi kompetentsii lingvista-prepodavatelia* [Methodology of Teaching Written Speech as a Component of Intercultural Competence of a Linguist-teacher]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Stavropol, 25 p. [in Russian].

12. Nikolayeva, S. Yu. (2010). *Tsili navchannia inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidhodu* [Objectives of Teaching Foreign Languages in Terms of Competency Approach]. Foreign Languages, no.2, pp. 11–17. [in Ukrainian].

13. Skurihin, N. A. (2012). *Metodica formirovaniia strategii kommunikativnogo stilia v obuchenii angliiskomu yazyku studentov vuza* [Methodology of Formation of Communication Style Strategies while Teaching English to University Students]. *Candidate's thesis.* Nizhnii Novgorod, 173 p. [in Russian].

14. Chyknaverova, K. G. (2012). *Razvitiye samostoyatelnosti studentov bakalavrata kak komponenta strategicheskoi kommunikativnoi kompetentsii* [Development of the Independence of Bachelor Students as a Component of Strategic Communicative Competence]. Bulletin of the Leningrad State University named after A. S. Pushkin, no.1, [Online]. http://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-samostoyatelnosti-studentov-bakalavriata-kak-komponenta-strategicheskoy-kommunikativnoy-kompetentsii [in Russian].

15. Shcherba, N. S. (2009). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia do formuvannia uchniv inshomovnoi stratehichnoi kompetentsii* [Preparation of the Future Teacher to the Formation of Strategic Foreign-Language Competence among Students]. *Candidate's thesis.* Zhytomyr, 178 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017

"Те, що стискають – розширюється.
Те, що послабляють – стає міцнішим.
Те, що хочуть знищити – розквітає.
Хто хоче забрати будь що у іншого – обов'язково втратить своє ".

Лао-цзи
китайський філософ